

تکریم کریم اهل بیت؛ هفتم ماه صفر، روزی که باید روز عزاداری شیعیان باشد

پرداختن به موضوعات تاریخی به ویژه آن هنگام که با مسائل اعتقادی آمیخته شوند بسیار دشوار است. این نوشتار در تلاش برای بررسی روز هفتم صفر به عنوان سالروز شهادت امام حسن مجتبی علیه السلام می‌باشد.

پرداختن به موضوعات تاریخی به ویژه آن هنگام که با مسائل اعتقادی آمیخته شوند بسیار دشوار است. این نوشتار در تلاش برای بررسی روز هفتم صفر به عنوان سالروز شهادت امام حسن مجتبی علیه السلام می‌باشد. سعید صدائیان: در تقویم رسمی کشور هفتم صفر روز میلاد امام موسی بن جعفر علیه اسلام ذکر شده است. موضوعی که در بین کشورهای اسلامی و شیعی تنها در ایران پذیرفته شده است. در حالیکه در باقی کشورها در این روز شیعیان به تعزیت عزای سبط اکبر می پردازند. مسئله‌ای که امید می‌رود در سال آینده در تقویم رسمی کشور اصلاح گردد تا در یک روز و به شکل گسترده به عزای امام مظلوم شیعیان پرداخته شود. لذا در نوشتاری کوتاه بنا داریم که به برخی از موضوعات پیرامون این تاریخ بپردازیم. به این مسئله می‌توان از مناظر مختلفی پرداخته شود.

یکم، بررسی و برخورد تاریخی:

سیره علمای گذشته همگی دلالت بر عزای این روز داشته است و بازارها تعطیل می شدند و در بیوت مراجع اقامه عزا برای آن امام همام برگزار می شد و البته هنوز در عراق، بحرین، کویت و ... این آداب به وسعت بسیار بالائی دیده می شود. مشهور است که در زمان صفویه چون تشیع مذهب رسمی شده بود، با مشورت علما برای اینکه اعلام عزا و تعطیل رسمی کنند، ارتحال پیامبر(ص)، امام حسن(ع) و امام رضا(ع) را در در آخر ماه صفر جمع کردند تا هم عزاداری شکوه‌مندتری برگزار شود و هم از تعدد تعطیلی جلوگیری شود و این باعث شد که سایر شیعیان به خصوص شیعیان عراق مخالفت خود را با این تقویم اعلام کنند. همچنین مشهور است که تا پیش از سلطنت ناصر الدین شاه این مسئله جدی گرفته نمی شد تا اینکه به جهت تولد وی در ششم صفر و بنا به برگزاری جشن این شهادت را به 28 صفر که قول ضعیف تر بود منتقل و آن را تقویت کرد. موضوعی که از آن دوران به شکل وسیعی در ایران دنبال گردید. سیره علمی علماء و سنت عملی متشرعین موید این مسئله است. خصوصاً این که در نجف اشرف و حوزه علمیه قم پس از ورود آیت الله العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری «قدس سره» به قم و تاسیس حوزه، دستور به تعطیلی بازار، حوزه علمیه و اقامه عزا نمودند؛ و پس از ایشان تحقظ این سنت سیره بزرگانی همچون آیات عظام بروجردی و گلپایگانی بوده است. همچنین آیات عظام صافی گلپایگانی، وحید خراسانی، شبیری زنجانی، سیستانی، روحانی، مکارم شیرازی، فاضل لنکرانی، میرزا جواد تبریزی، بهجت به تبعیت از سنت علمای سلف خصوصاً حاج شیخ عبدالکریم حائری تأکید نموده و بر اقامه ی عزا در روز هفتم صفر پرداخته و اقدام به تعطیلی دروس خود کرده و می کنند.

دوم؛ روایات:

تنها به این تاریخ در روایات اشاره شده است و حتی آمده است که روز پنجشنبه بوده است که بررسی تطبیقی نیز آن را تأیید می کند و از این حیث حائز اهمیت بالائی است.

سوم؛ قائلین:

بزرگانی از فقهاء همچون شهید اول، کفعمی، شیخ بهائی در توضیح المقاصد، علامه مجلسی در بحار الانوار، شیخ عبدالله بحرانی در عوالم العلوم، شیخ محمد حسن نجفی در جواهر الکلام، شیخ جعفر کاشف الغطاء در کشف الغطاء، شیخ عباس قمی در انوار البهیة و ... به این تاریخ قائل بوده اند و روایت هائی با این مضمون را نقل کرده اند. که از این حیث بسیار قابل توجه و اعتنا می باشد.

چهارم؛ اسناد:

کتب و اسناد زیادی این موضوع را مورد مذاقه قرار داده اند و به صراحت به این مسئله اذعان داشته و هیچ فرض دیگری را در کنار آن نپذیرفته اند. از آن جمله؛

کتاب «تثبیت الامامة» نوشته «سید قاسم بن ابراهیم الرسی» است. وی در سال 246 وفات یافته است. او خود از نوادگان حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام و از روات احادیث هم بوده است و بدون واسطه از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام روایت نقل می کرده است. در این کتاب آمده است: «الامام الحسن علیه السلام ابوه الامام امیرالمومنین علی علیه السلام، امه فاطمه الزهراء سلام الله علیها، ولادته: ولد فی المدینه لیلۃ النصف من شهر رمضان فی السنة الثالثة للهجرة، القابه: التقی، الزکی، السبط، وفاته: توفی فی السابع من شهر صفر سنة خمسين من الهجرة»

کتاب شریف «دروس» که شهید اول متوفی به سال 786 می نویسد: «الامام، الزکی، ابومحمد الحسن بن علی سید شباب اهل الجنة ولد بالمدينة يوم الثلاثاء منتصف شهر رمضان سنة اثنتين من الهجرة ... و قبض بها مسموما يوم الخميس سابع صفر سنة تسع و اربعین من الهجرة»

کتاب شریف «مصباح» که محدث بزرگ مرحوم کفعمی در آن می نویسد: «ولد فی يوم الثلاثاء منتصف شهر رمضان سنة ثلاث من الهجرة و توفی يوم الخميس سابع شهر صفر سنة خمسين من الهجرة»

کتاب «وصول الاخبار الی اصول الاخبار» که نویسنده آن مرحوم شیخ حسین معروف به والد شیخ بهایی متوفای سال 984 هجری است در کتاب میفرماید: «هو الامام الزکی ابومحمد سید شباب اهل الجنة ولد بالمدينة يوم الثلاثاء منتصف شهر رمضان سنة اثنتين من الهجرة مسموما فی المدينة يوم الخميس سابع شهر صفر سنة تسع او ثمان و اربعین و قيل سنة خمسین من الهجرة عن سبع و اربعین سنة

در حالیکه 28 صفر را باید در این کتب جستجو و بررسی کرد که می تواند جای ابهام و سوال فراوان باشد. شیخ مفید در کتاب «مسار الشیعة هستند در حالی که خود ایشان در کتاب «الارشاد» از ذکر روز خداری کرده و تنها به ذکر ماه صفر اکتفا کرده است. شیخ طوسی در کتاب «تهذیب الاحکام» تنها از کلام شیخ مفید در کتاب «الارشاد» تبعیت کرده است و روز خاصی را معین نکرده است. که از آن جا که شیخ کلینی و شیخ مفید از شمار مشیخه او قرار داشته اند، عدم التزام و تعیین نکردن او به روز خاص در ماه صفر، می توان استفاده نمود که کلام شیوخ خود - کلینی و شیخ مفید - در بیست و هشتم و آخر ماه صفر را نپذیرفته است. البته لازم به ذکر است که این قول از سوی برخی مثل شیخ طبرسی و ابن شهر آشوب مازندرانی مورد تأیید قرار گرفته است، لکن پس از قرن ششم تا این زمان قائلی ندارد.

پنجم؛ نظر اعلامی برخی مراجع و آیات عظام:

آیت الله فاضل لنکرانی: ... روز هفتم صفر را به این عنوان اختصاص دهند که «مشهور» هم همین است.

آیت الله وحید خراسانی: ... به آنچه فقیه محقق ، موسس حوزه علمیه قدس سره فرموده اند، باید عمل شود.

آیت الله شبیری زنجانی: ... عزاداری روز هفتم ماه صفر به عنوان سوگواری سبط (علیه السلام) و تعطیل بازار که سنت شیعیان بوده از شعائر دینی است که باید محفوظ بماند.